Pridplata na cilu god 1 fr. na pol. god. 50 n. Za stranu zemlju 1 fr. 25 nov. Izlazi svake druge nedilje u Četvrtak.

BUNJEVAČKA I ŠOKAČKA VILA.

List za pouku, zabavu i gazdinstvo.

Oglasi se primaju po navadnoj cini. Rukopisi neka se šalju u naplaćenom pismu. Dopisi bez podpisa se neprimaju. Dopisi se nevraćaju.

God. III. U Kalači | U Četvrtak 6. Ožujka 1873. | Broj 8.

SLAVOSPJEV SVEMOŽNOMU STVORCU.

Rumenilom zora riše
Sjajnih od oblaka kraj,
I sa zlatom bojadiše
Prostora iztočnog sjaj;
Svjetlucanje svjetla divna,
I njegova blieska čar
Rose suza krasno odsieva
Sve to stvorcu svom na dar.

Orli lete nad oblake,
Miomiris daje cviet :
Na žrtvenik od prirode
Sve žrtvje cio sviet.
Vlastitoga iz nagona
Sve veliča Boga svog :
I u gorah i dolina'
Ljubavi se hvali Bog.

A zar ja da šutim muče?
Bože! koji svieta izljev
Pokornosti primaš dječje,
Primi i moj slavospjev!
Istina, da drugo nije,
Neg zahvalne djece sbor,
Prispodobit kad se smije
Šnjim nadzemnih bića sbor:

Neizmjernih u prostorih
Koji kruže priestol Tvoj,
Angjeoskih pojuć divnih
Glasbenika skladni poj.
Nu i meni dade Sveti!
Kušat žića ovog last;
Tebe ipak duhom zrieti
Ja osjećam rajsku slast.

Iz prašine Ti me dignu
Da spoznadem pravde moć,
Da prigrliv vjeru divnu
Gluposti razvedrim noć.
Stoga duh moj k Tebi lebdeć
Zaboravlja svieta vaj,
Tebe proseć, slaveć, hvaleć
Uživa već sada raj.

Branko.

DALI JE BOLJE RAZKOMADANO ILI UJEDINJENO ZEMLJIŠTE?

Kad se ob ovom predlogu povede razgovor, onda je potriebno da se prvo uzme u obzir vrieme, Koje valja na obdjelovanje zemljišta uporabiti. Drugo ljudi koji se moraju time zabavljati treće živine, koje služe na obdjelovanje zemljišta i na njemu se odgojavaju — Četvrto alat, s kojim se svaki poso obavlja. Peto zemaljski plod, koji se dobiva poljodjelanjem. Šesto trud i patnja čovieka i živine — što je mora snositi i jedno i drugo po trudu, i nepovoljnosti vriemena. Jel ova sva sačinjavaju trošak koji se umeće u zemljište trošak ovaj trieba sastavit, — a) na temelju zemljišta razkomadana, b) na temelju zemeljišta ujedinjena. Napokom valja iztaknit plod u prvom — takodjer i u drugom slučaju pak kad smo trošak i jedan i drugi iz svojeg ploda izvukli, onda se nepobitno i vidljivo dokazalo: da prilikom zemljišta razkomadana ima triput troška a jedanput dohodka, dočim na ujedinjenom zemljištu ima jedanput troška, i dvaput dohodka, komu je volja udubiti se u sitnii esap onaj će i brojevima dokazat istinitost ove izreke.

Al ja neću da idem ovim putem koji je samo za obražene glave, već ostajem na onom putu kojim grede prosti ljudi — i nadam se da ću bjeladano pokazat: da je po svakog razboritog poljodjelca dvaput bolje da se razkomadano zemljište ujedini.

Prvo je vrieme. Poklem na ujedinjenom zemljištu brojim vrieme zakoje odem i dodjem na zemljište, na trenutke, kada ga u razkomadanom načinu brojim na sate ili baš dneve, toće svaki čovjek lako uvidit, : da se manje vriemena troši ako mi je zemljište ujedinjeno, s bog čega će mi više vriemena ostat na razpolaganje što ga možem na druga plodonosna poduzeća obratiti, i štoviše zavriediti. A kad još i nepovoljnost vriemena u račun uzmem — onda će razlika još većma vagniti na korist ujedinjena zemljišta, jerbo i pol i četvrt dana a i sat možem na ovršenje posla obratiti, kada u stanju razkomadanom ovo se neda učiniti.

Za vriemenom uzimaju se u račun ljudi — živine i alat. Ako je tko uvidio da mu manje vriemena trieba na ovršenje jednog posla na ujedinjenom nego na razkomadanom zemljištu, onda mu nije potriebno dokazivat, da mu trieba manje ruku, manje živina i manje alata. Ko ovo nebi uvidio taj nije zavriedio da s njime rieč razmienemo o ovako važnom predlogu. Ako sad vrieme, ruke, živine, alat, riečom sve što mije priteklo uporabim na bolje djelovanje zemljišta, ovoće naravno urodit obilniim plodom. A poklem sve što mi zaostane od ovih stvari i neću moć potrošit, priteće mi na nova poduzeća, skojimaću dohodke umnožavat. Živine premda ih neću obilno hranit budući se neće tirat bez razloga boljma će se plodit, i u boljem mesu će ostajat Dakle i one će mi dohodak umnožavat tim više. Što ću ih onako moći držat kakve zemljište voli i kakve su meni dražie i za moju kuću plodnie, a gazdarica će pileža odgojavat u množini, da će obitel s mesom izdržat a, onim što će za prodaju izmetmit omanju diecu zaodit. Sve Živine sva čeljad manje će se nepovoljnim vriemenom ubijat sviće zdravii i čitavii ostat, pak još ni haljina toliko neće derat. I premda se nikad neće triebat naprezat, i prikidat, ipak svaku će radnju za vrieme ovršit, i svašta u suho spremit, dočim u stanju razkomadanom nije poljodjelac ni dan ni noć miran, čeljad se strave ljeta — čemu bi se triebovalo radovat, živine prem da mu svu proljetnju litinu pojidu ipak izgledaju kanda su procidjene, i iz prikidane, alat premda ga neprikidno ponavlja izmienja, uvjek je izkidan, izdrpan, izlupan. Čeljad mu pojidu sav smok, tako da mu nikad nedostači masla, masti, ipak se tuže: da mnogoputa moraju suh kruh priživat, jerbo riedko dospiju do kuvanja. Kad se sve vrieme mora radu žrtvovat.

U razkomadanom načinu ni najumetnii gazda nemože napridovat, budući nije gospodar svojeg zemljišta već ovim upravlja obćina, dakle zalud je učio, jerbo ništa nemože pokušavat da sebi umnožava prihod, dočim obitelski,

zkvh.org.rs

gradjanski, i drzavni troškovi svake godine raztu, i težinom svojom o najvećem dielu ramena poljodjelca pritiskaju. Zalud se jide i krši, da bi ovo ili omo valjalo proizvadjat, što bi mu više ploda urodilo jelto nemože biti, jerbo drugi posjednici ni su toga mnienja — vidno je dakle : da mu — zemlja nije ozbilna svojina a gdje ova nije svojina, gdje mi manjka sloboda njezina obradjivanja po mojem uvidjanju tamo nemožem imati dohodka, koliko bi mogo imati da mi je zemljište pridato u podpunu vlast; Ovo mora da svaki čovjek uvidi, a što se ipak diobe neizvode, valja jedino propisat predsudam, i po sebičnosti izazvanim strastina one razsvietljivat, ove suzbiat, valja neprestano, Zato bi triebalo : da oni koji su u obćini obraženi često sazivaju poljodelce u skupštinu, i tamo ovaj predlog razlažu, od svake strane razsvietljivaju, da se ovako radi — predsude bi se razišle pred silom uma, a strasti bi se zastidile pred sjajnosću pravde i povukle pak, bi većina uvidila korist ujedinenja zemljišta, i na ovo se što prije odlučila.

DOPISI.

Iz Pečuva : ovdašnje nam novine radostnu donose viest : da se u mjestnoj realki tako spore učenici : da se niži razredi, i u tri čete dieliti moraju.

Po nas je znamenito štose bjeliži : da ovamo slavenski sinovi dolaze sbog magjarskog jezika, da se u njem ubavieste, i tako s magjarima većma pobrate. Na ovo nemam što drugo da bjeližim, već da bi liepo bilo i od strane magjarah i niemacah : da i oni u okolicama gdje Slaveni stanuju naš jezik osvoje, jerbo kao svećenici, učitelji, sudie, upravitelji, odvietnici trgovci i Zanatlie moraju da se sa Slaveni doticaju. A u naravi čovjeka leži : de se u onoga većma pouzda i prije ga obljubi, tko se s njime u materinskom jeziku porazgovori. Dakle magjari i niemci braćo! i svi učeni drugog roda i naroda, koji obavljate poslove naši ljudih, i koji stanujete medju bunjevcih šokci i srblji, primajte i učite i vi naš jezik, da se razumiemo pa našu otačbinu proti trećem ujedinjeni sačuvamo, i zbog jezika, i narodnosti se ne tudjimo, ružimo, i još posli zbog, ovog da se posvadjamo, i razorimo, jer treći će nas izmijavajući gledat, pa kad obadva propadnemo, ondaće nam se gospodarom nametnuti što nedaj Bože! Hvale je vriedno što je u Pečuvu plata učitelja i učiteljicah poboljšana — oni u nutarnjem gradu dobivaju 600 ft. i 200 ft. stanarine, a za nediljnu nauku 100 ft. ovi u predgradu 500 ft. 150 ft. stanarine, i 100 ft. Za nediljni nauk, što će iztekom pet godinah s 50 ft. uzrazti. Učiteljice imadu 500 ft. na godinu.

Evo kako se platjaju u Pečuvu učitelji kao prvi narodni nadničari. Srdačna hvala razumnom Školskom Sboru i njegovu vriednu Predsjedniku. Bog dao pa se svagdi u ovaj primer zagledali Škulski sborovi i upoznali važnost zadaće učiteljske. Ako želite imat dobre, marljive i stalne učitelje, da vam dicu tako izobraze, kako žele sadanje okolnosti onda uredjivajte učiteljima taku plaću, da svesrdno, dušom i tielom prionu uz svoju zvaniu. — Da dobru plaću zaslužе učitelji verujte! jer smislite samo vi poglavari gradjanski, i seljski ; da su nam naša djeca drago kamenje, koje ako se očisti i izredi, ono je liepo, i liepo izgledeći naj skuplju cinu ima, a tako naša djeca, ako se kroz marljiva i dobra učitelja liepim naukom iz tmine razuma na svitlo izvedu i očiste, onda će im školski nauk kroz učitelja dat onu liepu cinu, koja ne samo sebi vridnost donaša, nego vridnost, i hasnu hoće donet rodu svome, i svojoj domovini.

Pavo Vidaković.

MLADIĆEM KOLA BUNJ. I ŠOKAČ. U BAJI.

Mladići su naši mjezinci, da nam je vlade, sve bi ih sjajnostju nauka obasuli, pa duhom narodnim nadahnuli, onakvim : koji gori plamenom ljubavi prama svojoj domovini, ljubavju : koja nepoznaje mržnje prama druge narodnosti. Ko ovu podpaljiva taj nije pravi sin majke Slave. Košto ni onaj koji misli : da je onda pravi gradjanin ugarske, ako pogazi svoju narodnot, za volju jedne druge. Da je onaj bajski poziv na to smiero da vas odvrati od dužnosti, kojom ste privezani da magjarki jezik naučite, u našem Listu, nebi mu se krevet namistio. Rieč koja vas budi : da se u svoje Majke jeziku ubaviestjivate, nije ona, iz koje bi mogla izavrti mržnja. Da ste odgovorili : Evo nas u jedno kolo osnovane : kom je zadaća, da ono što nam veoma štovani učitelj o našem jeziku razvije, u krv i mozak upijemo, onda bi vas ponosom i dikom našem skromnom obćinstvu ukazali, al poklem Vaš odziv nediše onim duhom, koji natapa bratsku ljubav! uvjerenismo : da će mo ovoj i Vašoj mladosti veću uslugu učinit, ako se ovako neodzovnemo.
Uredničtvo.

G. Uredniče! Veoma mi godi duši što od naši mili bunjevacah prigodu sam dobio jednu radostnu vist pisati a toje to da se u Bajmoku obuka odrastlih još prošaste godine studena 29-og počela, najpria njih 12, a pos le do 80 upisalo se, neizkazana mi je radost, što bas bunjevci, ko i lāne tako i ove godine učionu u veče od 6—8 sáti uredno pohadjaju. Prošasta miseca 10 ta dana upisivanje sam primoran bio zaključiti, jer bot kasno primiti možebit da izpit položiti kadri ne bi bili; naspomenuća je vridno, što je općina na poziv g. Miloša Dimitrievié, kraljevskog tanačnika, i bač-bodrožke županije glavnog nadzornika, na različiti misti općine izjaviti dala, da svaki domobran i regularan vojnik dužan je učionu svako veče pohadjati, ako pako, koji iz medju njih ovo činiti nebi htio 5 ft. austrianske vridnote platiti primoranje, i gle na radost našeg roda, bunjevci su i ne samo vojnici, nego i ostali zanadžie, zemljodilci i težaci u učionu vrvili i sebe upisali. Hvale je vridno, što je obćina učioni 2 lámpe uzela, pri kojimase odrastlih uče a takodjer bezplatno i petroleum daje, i furunu grije. — Predmeti su prirodopiś, priodoslovje, zemljopis, i povieštnica, kad sam poćo prēdavati mislio sam, budué da od gori napomenuti predmeta ni pojma nemaju, tež ko će primati, ali hvala gospodinu Bogu tako mislim da će izpit osim njih 5—6 svi položiti. Seoski poglavari i članovi škulske stolice takodjer u veče dolaze i nadziravaju, idjul odrastlih uredno? šta uče? Kako? — Osim svega iz medju poglavara jedan Starešina i tri obćinara ko učenici u gori napomenutima predmetima takodjer se vjēžbaju.

Gabor Mrković, učitelj.

VEZIROVA HUNKA.

(Historička pripoviedka.)

VI.

I bježim, kuda! neznam — Osamljen tražim lug;
Pokoja nidje neimam, — Plač mi je vioran drug. —

Dočim ja sva današnja Slavonija, Srbija, Bosna, Hercegovina a i Hrvatska zaonda gornjom Slavonijom zvana, podpala već bila žezlu i zapoviedi carigradskoga sultana Sulejmana, probjegao je taj azijatski divlji čopor Muhamedanacah i brzu Dravu, te palio i robio šokačke i srbske praotce naše u obsegu silnom od Osieka do Sečuja, od ladna Dunava do čvrsta Pečuja.

U cielom ovom predjelu nebiaše ni žive ine duše, dolim šokačke i srbske majke; nu pretežnoj turskoj sili kao pograničnici starodavne slavonije nemogši odoljeti udarahu neprestano iz nebruha sa vrletnih gorah na osmanstvo to kleto kršćanstva dušmanstvo.

Svanuo je u tom pregonu i nesretan dan u ugarskoj poviesti, dan propasti i smrti Ugarske, dan Ivana Usjekovca, 29. kolovoz g. 1526-to. Zlatni traci sunca polili su još jednoč iza zore toga dana liepu zemlju Ugoriju, a u njoj i mili zavičaj Šokacah dragih praotacah naših.

Vezir Selim s velikim vezirom Mustafom preveo je dravskim i onim podrug sata dugim dardanskim mostom u tri dana 65.000 oružanih turskih vojakah i, u prūgi od Monoštora do dunavske Velišmarte posjeo onkraj svu planinu dieleću podravsku od pečuvske ravnine.

Na taj užasan pojav zadrhtalo svako kršćansko srce; al nedrhtalo ratoborno junačko srce šokačko, a ponajmanje viteza Stanka inače nebrojeni putah ronivšega suze žalosti na grobu svoje dobre majke, i svoje nesudjene vierne zaručnice.

Ugarski Magjari i Slavjani pod vojskovodjom svojim Ljudevitom II. samim kraljem, mladjahnim al hrabrim, i pod zapoviedju nadbiskupa kaločkoga Tomorije, komu je cjelovita punomoć od sama kralja uručena bila, spustivši se podunavjem od biela Budimgrada, brojem od 25.000 vitežkih junakah, odluče taj kobni dan na mohačkom polju odpočeti krvavu bitku za kršćjans ku vjeru i spas ugarske krune.

Prebacivši glibne čeljske bare, potegnu logorsku prugu od Bara i Dunava put Lančuka do visoka Njarada, i posjednu kano težki munjovni oblaci s mohačkog podolja čvrsto podnožje čelinske planime.

Pred nujnim duhom Ljudevita Slaboga, kralja, otvarao se svejedna, ko sioni narodni grob Divne kraljevine Stjepanove, pa je pijuć kacigom vodu iz svoga „kraljeva bunarka" na pitanje: veličanstvo! dje ćemo danas objedovati? odgovorio sasma tužno svomu kuhaču: na drugom svietu! —

Vojska je silna jednodušno zahtievala da se žestoka vatra i krvava sječa zapodije već iza jutra; nu zapovjedajući vojnovodja Tomori izčekujuć pomoć iz Hrvatske i Sedmogradske, stao joj na put.

Pod Mustafom i Selimom slegla usuprot turska vojska izmed Njarada i Dunava preko Šatorišća sa 300. težkih topovah kano zemlja crna.

Neusudivši se udariti na naše junake, — stajala je jedna i druga strana pripravna na boj prsa o prsa puna 4. sata.

Neuztrpljivi na to i srditi ugarski junaci odkazavši svaki posluh zapoviedi Tomorijevoj prieteć se do neba, da će Turke svojim velikim prstenjem smrviti, u pol biela usjekovačkoga dana navalivši svôm silom i snagom na oba krila dušmanska odaviju vatru i viku, kakovoj od postanka svieta do danas u ugarskoj poviesti nebi pametara.

Urnebesni „hura! — napried!" razlegao se do nebesah, a zadrmao silno ugarskom zemljom.

Iza žestoke dvosatne sječe, iza gromovite sipajuće vatre, iza junačkoga šakanja i kundačenja smalaksali Turci počeli uzmicati. Mislilo se: kršćanska je pobjeda! Kad al Turci prikrivese odakrili topove, zavukli se za nje u prokope, počeše iž njih gruvati i našincem sipati vatru u junačka prsa; zacrni se i nebo i zemlja, potamni Božje sunce, stadè jauk bezbrojnih junakah, ustà vriska i tutanj bježećih konjah, — nastà metež i stràva, kakovu ćeš težko u poviesti naći!

Padè silni Tomori, padè 13. s djakovačkim biskupom naših biskupah, padè 89. izbornih ugarskih plemenitašah, padè jezgra i cviet vitežke naše vojske. Pobio ju hametom u sudružju slaba ostatka od vezirskih vojskah sam car Sulejman došavši u trenutku najžešća krvoprolića od majiških visočinah još sa 250.000. Turakah.

Od 25.000 naših vojakah, preostalih 5.000 dadne se u bieg na sve strane. Sam kralj, progonjen silnimi Turci, bježeći nuz Dunav, uglibi se s konjem u močvari „Čelje" i izdanu dušu.

I u taj hip trčanja i progonstva turskoga, u oblacih do neba dižuća se dima, u krvi silnoj valjajuća se ljudstva, sa humca s pred čadora osamljena na durbin gledajuća Selim — vezira šine tàne samokresa hajdukova — šine u pol srca. . . .

— Tu ti je grob, izdajico kleta! vikne i zajedi iza ledjah Turke progonećoj k zagorskoj četi šokačkoj, četi ustaškoj. Al u taj mah pane konj pod njim. Ubilo ga zrno iz čadora sredotočna sultanova. Konj pane, junaka Turci uhvate, a car ga odsudi na brzu smrt. Aj — dosudio vitežkoga hajduka Stanka Draganića na humcu smrti zrna pušćanoga.

Mohač je gorio, Lančuk je plamtio, Veliki Njarad zemljom se sravnio, Daljok se s cielom Ugarskom u crno zavio, Duboko nestalo Dunav je krvju potekao, mohačko tužno polje, to narodno tužno groblje, do 75.000 mrtvacah padših vojakah pokrilo nebesko sunce zamrčalo, kršćansko srce zacvililo, ugarska kruna potavnila, — a Slaven i Magjar, taj Lelj i Poleljugarskoga neba u svakoj sgodi i nesgodi, u svakoj biedi i nevolji, — dosudjen je, ao Bože! avaj majko! s današnjim crnim danom na 150. godinah težke robije! . . .

Turcî na humcu zemljom nanešenû ustrieljena, sa Selimom u čadoru sultanovu izdahnula — i ostavljena Stanka junaka sahranila tuj kraj pokojne liepe Kate kršćanska vriedna ruka. Na Sv. Katu iste godine iza svanutka rujne zore klečao je nad grobovi dvajuh nesudjenih zaručnikah sûrim plaštom crna sukna uvijen redovnik; klečao je, plakao je, Bogu se dragomu molio, ah! molio za sav sinji rod, rod svoj mili šokački i-za pokojne mrtve . . . . uzdanuvši po kraju molitve: Viteže, Stanko! Ti si bježo, kuda? nisi znao, — osamljen tražio si lug! Pokoja nisi našo — Smrt ti je vieran drug! . . .

Viteže! Stanko! Vječni pokoj bio prahu tvomu —! S Katom snio ovde sladki san, — — Vidit ćemo se u rajskom domu Jednoč sudnji kad nam svane dan! . . .

A Ti vječni Bože! Ti vidi suze naše, Usliši Šokca glas, — Smiluj se Bože vječni, I spasi, spasi nas! . . .

Bio je to pobožan; redovnik, na slobodu pušten, otac Marijan gvardijan, zavjesivši o jablan sliku sv. Kate. A sa humca lakim povjetarcem kroz sve vjekove amo dolazećemu svakomu Šokcu odjekuje milotužan glas: „Ovde leži vezirova Hunka!" Blaž.

SREDSTVA K CILJU ŠKOLSKOGA ZADATKA.

(Piše M. P. J.)

Čovjek se nerodi na sviet, da bude sliepo orudje tjudjih ciljevah; jer je čovjek sàm sebi cilj i sredstvo. Svako njegovo djelo ide neposredno, il posredno u njegov cilj. Da si pako osigura svoje biće i postigne svoj cilj, moralno (ćudoredno) je obvezan, a potom i vlastan, da pronajde nuždna sredstva i načine, kako će uzdržati svoje biće. postići ciljeve i, namiriti potrebe svoje.

Nu su te cieli (ciljevi) i potrebe čovječje mnogostručne; one uporedo idu s vremenom, u kom čevjek živi. Tè da sve svoje suvremene ciljeve uzmogne postići: ili je dovoljan sàm sebi, ili mu je potrebna još usluga i drugih njemu podobnih stvorovah, — a ta je porodica, pleme, družtvo i najposlje država. Jer cieli i potrebe, što ih čovjek postići i sobstvenom svojom snagom podmiriti nije kadar, potrebuju uslugu porodice, ili družtva.

Tako potreba čovjeka da se umno i ćudoredno razvije i usavrši, potreba je, što ju je jedino družtvo podmiriti kadro. Za podmirenje pako te potrebe družtvo je ustanovilo školu (učionu).

Zadatak je škole, da čovjeku pruži ono, čega sàm nema. A to je: da mu dade moći i snage, da lakše i poštenije vrši one poslove, koji su mu nuždni za podmirenje njegovih svakdanjih i mnogostručnih potrebah, te da se tim ogradi proti neprilikam, koje ga često susretaju u životu. Riečju: zadatak škole jest, da čovjeka umno i ćudoredno razvije i usavrši.

Za taj pako razvitak i usavršenje nije čovjeku podnipošto dovoljna izključivo škola. Škola će postići svoj zadatak podpuno samo onda, ako joj budu na usluzi još i druge ustanove, koje joj u postignuću zadatka služe kao pomoćna sredstva, a ta su: knjižnice, fondovi (zaklade) za podpomaganje škòlstva, pozorišta, javna predavanja, nediljne skole i druga razna udruženja, koja rade podjednako na umnom i ćudorednom razvitju i usavršenosti narodnoj. Al kraj svega na prvo mjesto kao pomoćno škole sredstvo dolazi familija iliti porodica.

Rekoh: da je za čovjeka potreba umno i moralno

zkvh.org.rs

(ćudoredno) se razvîti i usavršiti; i umno i ćudoredno razviće treba da ide uporedo; jedno od drugoga netreba da izostane.

Ovu dvojaku, a opet podjednaku, potrebu naš narod živo osjeća. On netraži, niti se klanja bliesku spoljnih ukrasah. On hoće znanje, a hoće i poštenje; hoće podjednako. Dakle njemu netreba zlatni i sreberni „kov,“ niti „zlatnih pucetah;“ njemu se hoće „mudre glave“ i „poštena glasa,“ t. j. hoće znanje suglasno sa poštenjem, pa mu je milije „siromastvo u poštenju, nogo bogatsvo bez poštenja.“

(Slidi.)

NOVINSKI GLASI.

— Tako se vidi da drustva Željeznička silan upliv iztaknjivaju na vlade, nikidan smo bilježili tužbe Inglezke, danas amerikanske, a najnovije već se iztrage uredjuju i kod prusah dočim kod nas vrilo tužbah ni danas se ni je izcrpilo. Žali bože što ovaj upliv zakadjiva obćinstvo, mirisom pokvarenosti, koja se penje u višlje krugove.

— Dosad su ljudi za plemeniti čin držali; ako si proganjane barem sa žalenjem prislušao, ako im ništa pomoći nisi mogao. Jadni bošnjaci trpe robie, udarce, ubojstva pak kad ove jade slavenski listovi odkrivaju svietu, onda magjarski listovi bez ikakva podatka, tvrde: da to nije istina. Na toliko je strast ove ljude zasliepila, da su kadri, i vrlinu smilenja u grudi svojeg naroda ugušit.

— Španjulci izvikalisu republiku. Bog dao da im ova, done se mir, al ovaj još veoma daleko stoji od španjulske.

— Cissey General Zapovida: da svetkom i nediljom svi Častnici slušaju svetu Misu. Oćel naši Vojnici Koji se od francusa prije odučili neznabožtvo sad primit nabožtvo?

— P o m a g j a r e n j e. Dosad su magjari tajili ovu svoju svrhu al se pruskim prijateljstvom ohrabrili, pak sad iznašaju na vidilo: da im je volja ine narodnosti pomagjariti, ova nakana je slobodna po svaki narod, ko što i ona: da se svaki narod proti nje ogradjiva, uzrok radi kojeg pažnju naši čitateljah na nju svraćamo u tom sastoji: što se upravo kaže da oživile rodoljube valja novcem potvoram predobiti, ili barem onemogućiti.

— Niemačke Kraljevine sve jednako gube svoje osobnosti. Skoro je i Bavarski kralj primio prusku uniformu za svoju vojsku. Orlov netrpi, da tko istu visinu obuzima; neznamo dali osićaju već niemački vladari: da će se izkat, da i svoje krune prinesu u pruski museum.

— 26. Veljače G. Zivković Hrvatski Zastupnik sitja ugarske poslanike, da okrate svoje govore, jel drugčie nikad neće doći red na Hrvatsku da i ona štogod progovori o svojih poslovi.

— Istina je daće se pruski, austrougarski, i Ruski Car sastati u Petrogradu, al zato niemci utvrdjivaju svoje tvrdjave ua granici ruskoj postavljene.

— Turci da mogu opozvali bi ferman skojim su priznali Bugarsku nezavislu Crkvu al, Bugari se ne dadu već govore: da će zapitat puk, dali bi želio i nadalje podnožjem Grkah ostat?

— Posliednji francuskoniemački rat, naneoje štete 6672 miliuna. Čemu ako bi se dodao trošak što ga je francuska na novo činiti morala preustojenjem vojske, sva šteta iznašala bi 10, milliarda. Strašan zajam! ako niemcem kad god pane na vrat dužnost povratit ga.

— Mjesto ministra nutarnjih posala G. Vilmoša Toth koji odstupa, zauze će gr. Julio Szapary.

— U Španjulskoj republici već se pokazivaju i komunardi pak izvadjaju krvne sukobe u provincii. A karlistički ustanak se širi i kriepi.

G A Z D A L U K.

Što je s pepelom? Naš je Čaplović hvale vriedno opisao u njemačkoj svojoj knjizi običaje našega navlaš u Krajini živućega naroda. Što je Relković u sricanju stihovah divno izveo, to je Čaplović u prostoreki (prozi) na sviet izneo. Pa se izmed inih krajiških manah tuži na tamošnje gospodarstvo. I u malenkosti sićušna pepela vidi on golemu korist, koja bi se dobrom uporabom njegovom postići mògla. A prijatelji naše gospodarstvene struke tvrde:

1-o da sjemenje brže klica, ako je pepeljivo, t. j. ako je nad njim il pod njim sa zemljom smiešana pepela;

2-o da u vodi namoknuto, pepelom posuto i za sjetvu priredjeno sjeme bujnije napreduje, a bagude ga i kukci neoštećavaju;

3-će da se na nečistih mjestih kroz pepel zrak čisti, te ga valja zamo posipati oko stabalja rastlinskoga;

4-o razsade i drugo povrtje, što ga ojèdaju gamadi, da treba pepelom posùti; jer odanj gamad crka;

5-o Da je voćko i ostala stabla, što ih kukci nagrizaju, najbolje omazati vodom pomiešanom, pepelom pieskom i krečom, te će nestati po drveću mahovine i kvržja, ostati stablu zdrava kora, a poginuti svi živi zareznici (kukci);

6-o da je najprobitačnije prekopati popepeljenu zemlju; u njoj će se utamàniti škodljive gliste, crvi, kukci i puževi;

7-o da je rupe po drveću, bile one truljave il ranjave, najbolje zamazivati pepelom, pomješanim žutom zemljom ilovačom, a omotanim kakvim dronjkom, — pa neće drvo dalje trunuti sbog pepela;

8-o da je voćku najbolje pognojiti pepelom; ako oko voćka naglo il slabo tjera pomàže joj se pepelom na način, kad kraj stabla izkopamo poveću jamu u zemlji; u jamu ako bacimo šaku pepela i češće ju napunimo vodom. U vlažnijoj zemlji, hasnovitiji je i pepeo. U suhoparnoj pako il odviše plodnoj mogo bi pregust pepeo i škoditi;

9-o do je pod cvietnjake (cvjetovne lonce) najbolje nasùti pepela; jer usljed pepela neće gamad navaliti da kroz doljnju jamicu lonca unide u lonac i objede cvietno korenje.

Ovo valja za pepel svake vrsti, bio on drvene il kamenougljevne bagre. Pokušajte, gospodari! uećete se prevariti!

Blaž.

TRGOVINA I OBRTNOST.

CINA RANE. Budimpešta 1. Ožuj. Žito ban. 81 fn. 7 f. 20—25 n. 86 fn. 7 fr. 80-85n. tisans. 81 fn. 7 fr. 25 n. 7 f. 35 n. 86 fn. 7 fr. 85—90 n. Budimpest 81 fn. 7 f. 20—25 n. 86 fn. 7 fr. 85—90 n. Stolnobiogr. 81 fn. 7 fr. 25—35 n. 86 fn. 7 fr. 85-90 n. — Raž 78—90 fn. 4 fr. 25—30 n. — Ječam 66 - 68 fn. 2 fr. 85—90 n. — Zob 45—48 fn. 1 fr. 65—75 n. — Kukuruz banat. 80 fn. 3 fr. 45—50 n. — Proja 82 fn. 2 fr. 80 n. —3 fr. car. mž.

Srebro na 100 — 7 fr. 76 n. Novac. Dukat cars 20 frank 8 fr. 70 nov.

Visina vode dunavske.

Budimpešta 1-og Ožujka: 5′ 10″ nad 0. razte.
Požun 1-og Ožujka: 4′ 11″ nad 0. „
Vrieme: Prolietnje.

Poruke uredničtva.

Berek. Poslano je. — Bajmak. G. M. Ovoće sviet ugledat, a ono je pokopano a kud su propali bivši Stioci? — Dušnok. Nama se čini da vi nepoznaje te napomenut List. Kurd. Bl, stiglo je. — Baja. P. D. Mladići su nam uvjek dragi. Njihovaje budućnost, ako im je poslenost omilila. Zagreb G. D. M. Stiglo je čuvaćemo dok prostora nadjemo. Požega Hoćel biti više ovog?

Izdavatelj i odgovorni urednik: IVAN ANTUNOVICH. — U Kalači, 1873. Tiskom Malatin i Holmeyera.